

Pest nikdar popolnoma ne zmaga, ker ne more pobiti resnice.

»Bojevnik« št. 3, letnik II.

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

»ISTRA« izlazi svakog tjedna u petak.
Zagrebu, Masarykova ulica 28. II.

— Uredništvo i uprava nalaze se u
Broj čekovnog računa 36.789.

Preplata: Za cijelu godinu 50 Din; za pol godine 25 Din; za inozemstvo dvostruko; za Ameriku 2 dolara na godinu. — Oglasi se računaju po cjeniku.

FAŠISTIČKE UČITELJICE ČUVAJU KARABINERI!

Tršćanski »Il Piccolo« od 9. augusta 1932 donosi pod naslovom »Specijalne nagrade za učitelje osnovnih škola« rješenje pokrajinske tršćanske administracije, u kojem je rečeno ovo:

Ustanovivši, da je osnovna škola bezsumnje najpodesnije sredstvo za širenje ne samo jezika, nego i talijanske kulture i odanosti domovini i fašističkom režimu među nove generacije; uvidjevši, da je uspjeh škole u tom pogledu tim veći i tim više odgovara visokim ciljevima, ako oni, kojima je povjeren odgoj djece imaju moralna svojstva koja su osnova teškoj misiji učitelja; — uvidjevši nadalje da je značenje osnovne škole u patriotskom i fašističkom smislu naročito delikatno u krajevima uz granicu, gdje je uloga i rad učitelja specijalno težak te zahtjeva jakе duhove i osjećaj dužnosti i požrtvovanja zbog naročitih namjera pučanstva; zaključivši, da je apsolutno potrebno doprijeti akciju škole i okučiti (I) učitelje, koji rade u ovim zonama; — odlučilo se, da se osnuju posebne nagrade za učitelje i učiteljice, koji su ističu u svom patriotskom i fašističkom djelovanju u duhu zadatice, koja im je povjerenja i po intencijama fašističkog režima. Pokrajinska administracija je odlučila da u tu svrhu osnuje fond od 10.000 lira iz kojega će se dijeliti nagrade onim učiteljima i učiteljicama, koji se pokažu osobito vrijednim u svojoj teškoj (!) službi u drugorodnim zonama. Ustanovit će se 12 nagrada po 500 lira i 16 nagrada po 250 lira, koje će se dijeliti koncem školske godine dogovorno sa školskim proveditorom i sekretarom fašističke pokrajinske federacije (!) te pretsjednikom pokrajinske organizacije Billa.

To bi bio sadržaj zaključka pokrajinske administracije gotovo doslovno donešen. Međutim »Il Piccolo« popraćuje taj zaključak i veliča ovu kolosalnu ideju, da se učitelji u drugorodnim zonama novčanim nagradama odusevle (!) za rad na polju assimilacije. »Piccolo« gotovo otvoreno kaže, da je u teškim prilikama u kojima rade zamrženi fašistički učitelji u jugoslavenskim selima Julijske Krajine, novac još jedino sredstvo, koje će ih malo okučiti. »Piccolo« kaže, da u tršćanskoj pokrajini fešistički učitelji vrši naročito delikatnu i važnu političku i historijsku misiju. Ta misija, kaže »Piccolo«, nije laka, jer pored didaktične doktrine fašistički učitelj u Julijskoj Krajini mora imati i mnoge druge (?) sposobnosti. On se mora čitav dat u službu fašizma i države. Koliko požrtvovnosti i samoprijegora mora pokazati svaki fašistički učitelj u ovim zonama! »Piccolo« kaže:

»U selima ima mnogo učitelja, specijalno učiteljice, koje kad svrše učiteljice bivaju postavljene u maljušne seoske škole, u većini slučajeva daleko od samih sela, često medju pučanstvom, koje ih ne prima s radačno i bratski. I mnogo puta ti su učitelji i učiteljice izvrgnute mržnji (!) i protivljenju. Male učiteljice, zaštićene, kako je to slučaj u selima po Krasu stražom dvojice karabinjera, stalno daju dokaza o svojoj čvrstoj volji, ozbiljnosti i velikoj ljubavi prama svojoj dužnosti.« Djelovanje učitelja i učiteljice odvija se dakle u prilikama, koje nisu nimalo privlačive... Tako govorit »Il Piccolo« da bi istaknuto veliko značenje uvedenih novčanih nagrada, koje su vrlo male, ali koje će ipak učiniti, da svoju tešku službu medju drugorodnim pučanstvom fašistički učitelji većom požrtvovnošću izvršuju.

Nema sumnje oto što »Piccolo« ovom prilikom iznosi ima naročitu važnost za nas. To je dokument, koji ne samo između redaka, nego direktno karakteriše prilike u Julijskoj Krajini, specijalno pak teškoće s kojima se bori fašistička škola. To je dokument, koji pokazuje, da assimilaciona akcija nije najlakša, da fašizam teškom mukom prodire u naš narod i da će još dugo trebati dok se pokažu prvi rezultati povoljni za fašizam.

Asimilacija Julijske Krajine nije laka i jednostavna stvar. Fašisti često u svojim svečanim govorima punim fraza i u svojoj štampi običavaju da se hvastaju, kako je za njih taj problem već riješen, kako danas u Julijskoj Krajini narod osjeća sasvim fašistički i kako je odan i vjeran novoj domovini. Ko bi lakomisleno pratito samo te njihove govore i takve napise, a da je pritom bez ikakvog kontakta s našim narodom u Julijskoj Krajini, mogao bi da o problemu našeg naroda u Julijskoj Krajini stvari sebi sasvim krive pojmove, čak da izgubi svaku vjeru u onaj naš narod.

Neki dan je, naprimjer, milanski »Il Popolo d'Italia«, list Benita Mussolinija donio članak, u kojem je bilo jednostavno zaključeno, da je Julijska Krajina napo-

Vijesti iz Julijske Krajine

VOJNIKO SPREMANJE FAŠIZMA U JULIJSKOJ KRAJINI.

Trst, avgusta. Ovih dana se održavaju vježbe fašističkih omladinskih borbenih organizacija i fašističkih avanguardista iz cijele Julijske Krajine a naročito iz tršćanske i goričke pokrajine. Odredi borbenih organizacija koncentrirani su u mjestu Loke, gdje se održavaju vježbe u pucanju. Avanguardisti iz Gorice imali su vježbu u Trnovskom Gozdu. U Bazovici i Zgoniku održali su sastanak fašistički pouzdanici koji rade na tome, da se i u ovim mjestima organiziraju fašističke borbene omladinske organizacije. Konjički i biciklistički odredi fašističkih omladinskih borbenih organizacija iz Trsta i okolnih mesta održali su vježbe u vojničkoj taktici u zoni kod Katinare. Odvajači fašistički listovi tvrde, da su u ovim vježbama mladi fašisti disciplinirano izvršili i najteža zadaće, i pokazali svoju vojničku spremu i dokazali, da su prozeti ratničkim duhom. Pokrajinski fašistički stranke u Trstu, Gorici, Pulju i Rijeci razvijaju akciju, da se u svim mjestima Julijske Krajine formiraju avanguardističke čete i omladinske borbene organizacije. Kako se u jesen otvaraju ovi vojnički tečajevi koji su obavezni za mladiće od 18 do 21 godine, fašisti namjeravaju sve te mladiće upisati u fašističke omladinske borbene organizacije. Dosadašnje iskustvo u tom nije bilo da fašiste najpovoljnije. Pokrajinski direktorij fašističke stranke u Gorici nedavno je donio odluku, kojom se kažnjavaju mnogi članovi fašističkih borbenih omladinskih organizacija i to zbog toga što nisu izvršili data im nadređenja i što nisu uopće bili dovoljno disciplinirani.

STRATEGIČNA DELA, MANEVRI, PREDOVAŠKI TEČAJI

Trst, avgusta 1932. V Hrastjah delajo novo kasarno. Priliku so zaposleni skoro sami Italijani iz starej pokrajine, le malo je domaćinov, ki so tako srečni, da lahko kaj zasluzijo.

V Koritencah pri Knežaku nameravaju spremeniti najlepše travnike u zasiloni letališče. Brez vsake odkupnine vzamejo zemljo in te razlastijo, tako da nisi več gospodar na svoji zemlji. V Rakitniku čakajo že sedaj kmetje na odkupnino za zasežene travnike. Zdi se, da bodo čakali še dolgo...

Pri Knežaku nad Ilirsko Bistrico se vršijo že nekaj dni vojne vaje fašističke milice in vojaštva. Miličniki imajo vaje dopoldne, vojaki pa popoldne. Vaje se vršijo od cestah, po katerih je tečaj prepovedan vsak promet. Ljudje trpijo zaradi tega škodo, ker z vozovi ne morejo na njive in polja. Vojaštvo je napravilo veliko škodo tudi na travnikih in poljih.

Meseca septembra se prično v Italiji predvojaški tečaji. Letos bodo dvojni za letnike 1913 in prejšnje ki so absolvirali lani prvi tečaj, in za letnike 1913 in 1914, ki sta prvič vpoklicana. Tečaje morajo po zakonu absolvirati vsi naborniki. Tečaje vodijo častniki fašistične milice. Za one, ki se ne prijavijo k tečajem, so določene stroge kazni. Po zakonu so odgovorni tudi njeni starši in njihovi delodajalci. Ki zapadejo v danem primeru kazni do 500 lir ali sorazmerni dobi zapora. Tečaji bodo trajali po 5 odnosno 6 mesecov.

kon sasvim asimilirana, zahvaljujući oštrom metodama, koje je fašizam uveo. Ko bi pročitao taj članak, a ne bi znao kako stvari stope, mogao se i zaprepastiti. Lakovjernih imai i medju nama, a metode fašizma su doista takve da po neki put i oni, koji znaju kako je naš narod izdržljiv, u sebi malo posumnjuju.

Medutim, pored tih i takvih fašističkih članaka i govoru općenite naravi, čuju se ipak po neki put i takvi govorji i čitaju i takvi članci, u kojima se ne samo izmedju redaka, nego čak i otvoreno iznose poteskoće, na koje nailazi fašizam u svojoj asimilacionoj akciji u Julijskoj Krajini. Misimo tako naprimjer u svoje vrijeme upozoravali na govoru bivšeg generalnog državnog odvjetnika za Julijsku Krajinu Mandruzzato, koji je i ove godine i lanjske godine prigodom otvorenja juridičke godine, rekao nekoje karakteristične stvari. Dosta je, da spomenemo ono mjesto iz Mandruzzatovog govora, gdje on kaže, da je fašistička vlada zadržala Specijalni Tribunal samo zato, jer je bio potreban za Julijsku Krajinu... Nedavno je pak Mandruzzato bio premješten iz Trsta u Veneciju i pritom je u pozdravnom pismu svojim potčinjenima opet naglasio, da je Julijska Krajina polje borbe — campo di lotta. Pred

CITAVA JEDNA SLOVENSKA FAMILIJA OSUDJENA.

Trst, avgusta 1932. Dne 12 o. mj. vršio se pred goričkim tribunalom interesantan proces protiv jedne jugoslovenske familije, karakterističan za prilike, u kojima živi naš narod pod Italijom. Pred sud je bio doveden stari Ivan Bregant (64 godine) i njegovi sinovi Angelo, star 32 godine, Leopold star 29 godina i Gvidon, star 19 godina. Ta je slovenska seljačka familija iz Podgorje kod Gorice. Do njihova je uhapšenja došlo, kako je »Istra« svojevremeno već javila radi sukoba s karabinjerima. Karabinjeri su došli jednog dana u kuću Bregantovima, da kontroliraju, je li Leopold koji je pod policijskim nadzorom, kod kuće. Takve posjete imala je Bregantova kuća skoro svaki dan jer se tako postupa sa svima onima, koji su osudjeni na policijski nadzor. Stari Bregant je sa svojim sinovima spremao sijeno, a Leopold je bio na sjeniku, tako da ga karabinjeri u prvi mah nisu vidjeli. Radi toga je nastao sukob između Bregantovih i karabinjera. Karabinjeri su bili grubi počeli su gurati ljudi, a jedan je karabinjer gurnuo ženu Angelega Breganta tako, da je pada na zemlju. Bregantovi su skočili i branili se. Ali su bili svedani i odvedeni u zatvor. Proces je bio kratak, bez svjedoka u korist optuženih, kao što je već običaj, kad se radi o našim ljudima. Leopold Bregant je osudjen na godinu i 4 mjeseca i 20 dana zatvora, Angelo na godinu i 4 mjeseca i 10 dana zatvora, a stari Ivan na 6 mjeseci zatvora, dok je Gvidon bio rješen.

TALIJANSKE VLASTI NE PRIZNAJU JUGOSLOVENSKO DRŽAVLJANSTVO NА SIM EMIGRANTIMA.

Trst, avgusta 1932. Apsolvent srednje tehničke škole u Ljubljani Vladimir Danel, oputovao je ovog ljeta na ferije u Vipavu, u Julijskoj Krajini, gdje mu žive rođaci. Čim je Danel došao u svoje mjesto, uhapšili su ga i otjerali u zatvor u Trstu. Tam je odležao tri dana a zatim su ga policijske vlasti predale regrutnoj komisiji, koja ga je odmah regrutovala i poslala u Consenu na odsluženje roka. G. Danel je, međutim, još od godine 1922 jugoslovenski državljanin, pa je otslužio i vojnički kadar u našoj vojsци.

KONGRES DRUŠTVA »DANTE ALIGHIERI«.

Trst, avgusta 1932. Talijansko propagandičko društvo »Dante Alighieri«, održat će ove godine svoj 37. kongres na Capitolu 27 rujna o. g. Prigodom ovog kongresa bit će u Rimu održane velike iridentističke manifestacije i brojna predavanja o dosadašnjem propagandičkom radu ovog društva, naročito o akciji, koju će ovo društvo provoditi medju Talijanima nastavljajući u inozemstvu te medju onima, kod kojih treba održati živi iridentistički osjećaj.

ZARADI BEGA ČEZ MEJO

Trst, avgusta 1932. — Te dni se je vrnij u Julijsko Kraljino Dominik Zaggar iz Bovca. Na meji so ga ustavili karabinjeri in ga pridržali v zaporu. Zaggar je izpovedal, da se je vrnij zato da odsluži vojaški rok. Karabinjeri pa so dognali, da je lani meseca maja brez potnega lista zbežal z doma čez mejo in da je bil zaradi tega v kontumaciji obsojen na več mesecev ječe. Oddali ga bodo vojaškim oblastem, nato pa bo moral v ječe.

dva mjeseca je pak pod Buzetom održana velika fašistička skupština, na kojoj su razni govorici naglasili naročito teške prilike, u kojima mora istarski fašizam, da se bori, a pokrajinski sekretar Relli upozorio je centralno vodstvo u Rimu, da bi trebalo fašizam uz granicu drugačije tretirati, jer je tu fašizam »uvijek na bojnom polju«. Naročito je spomenuto ulogu fašističkih učitelja u Julijskoj Krajini, medju drugim pučanstvom i naglasio je njihovu tešku službu, punu požrtvovnosti i patnje, punu truda, često i uzaludnog...

A sad smo, eto, u tršćanskom »Piccolu« naišli na jedan dokument koji karakteriše vrlo dobro fašističku akciju u našim krajevima i koji mnogo govoriti. Taj dokument kaže nam između ostalog i to, da asimilaciona akcija nije tako jednostavna, kako se u bombastičnim govorancijama vidi iščitati, a da je naročito posao fašističkih učitelja u našim selima težak, nezahvaljan i — opasan. Dokument je to, koji baca traku svjetla na poteskoće asimilacionog procesa i na izdržljivost našeg naroda. Za nas je taj dokument tim važniji, jer je s fašističke strane. U tome je zapravo njegova vrijednost. A naročito je važno, da nam baš »Piccolo« daje taj dokument...

Istra je naša zemlja in Rimljani moramo dokazati, da nimajo u njej ničesar iskati nego smrt, ako si jo želē.

»Analiz izumrelega naroda«.
Dr. J. Lavrenčić.

XVIII. ZAGREBAČKI ZBOR

3-12 IX 1932.

Opći medjunar. vel. sajam uzoraka sa specijalnim sajmovima;

ELEKTRIKA — RADIO — HOTEL — KUĆA — KUHINJA, PREHRAMBENA IND., TEKSTIL — KRZNO, VUNA, ZIMSKI ŠPORT, NARODNA KUCNA RADINOST I CILIMI, POLJOPRIVREDNA I STOČNA HRANA, te

OPĆI SAJAM SVIH VRSTI ROBE
VELIKA VETERINARSKA IZLOŽBA

Uz unapred nabavljenu putnu legitimaciju Zagrebačkog Zbora na željeznicama 50% popusta (besplatni povratak) na Jadranškim parobrodoma viši razred za cijenu nižeg. Legitimacije dobivaju se kod svih putničkih uredu te novčanih zavoda u svim većim mjestima.

ULAZNINA DIN 10.— PONEDELJAK I PETAK DINARA 5.—

FAŠISTIČKA ŠTAMPA OŠTRO NAPADA NAŠU EMIGRACIJU ZBOG VELIKOG ZBORA U LAŠKOM.

Trst, avgusta 1932. — Ovih dana u Zagrebu je fašističkoj štampi izšao članak iz jednog isto vrela (sigurno po direktivama Vladinog presbiroa) u kojem se oštirim riječima napada naša jugoslavenska emigracija iz Julijske Krajine u vezi s velikim emigranskim zborom u Laškom o kojem smo u posljednjem broju našeg lista donijeli opširan izvještaj. Kaže se u tom članku, da je zbor organizovan Orjem u Laškom a da je na njemu učestvovala emigracija iz svih krajeva Jugoslavije. Spominje se misa za Gortana i žrtve Bavorice, koju je služio vel. Doktorič, a napada se i njegova propovijed. Naročito se fašistička štampa osvrće na protestni zbor u Zdraviliškom domu i spominje razne govorike, te citira sadrž

FASIZAM IN TOLMINSKA GIMNAZIJA

Srednja šola in problem asimilacije.

Trst, avgusta 1932. — Tolminska je gimnazija znova v krizi. Število dijakov leta za letom pada, posebno pa nazadnje število slovenskih dijakov iz goriške pokrajine in Krasa. V Škodnikovem konviktu je bilo lani 153 gojencev. Na gimnaziji pa je bilo vpisanih poleg teh komaj še kakih 50 fantov in deklet. Zaradi tega se je letos znova pojavilo vprašanje o ukinivju tolminške srednje šole. Kakor so jo hteli že pred leti spremeniti v kmetijsko šolo in so intelektualni fašistični krogi šele po velikih naporih pripravili vladu do tega, da je še nadalje izdajala velike vsove za tolminsko šolo, čeprav je vedno manj služila svojemu pravemu — asimilacijskemu namenu. Pred leti je bila med dijaki še velika večina »tujerodec«, v preteklem letu pa jih je bilo le še ena tretjina. Čim bolj sta zavod in šola postala italijanska in fašistična, tem manj Slovencev je bilo med njenimi učencini in gojenci. Padalo pa je tudi v splošnem število učencev, tako da je bila namera vlade, da ukine tolminsko gimnazijo docela utemeljena.

Goriški fašisti in zlasti tolminski profesorji, ki jim gre za službo in kruh, pa se še vedno upirajo. In sedaj tukaj pred pričetkom novega šolskega leta so pričeli z novo kampanjo za ohranitev tolminške gimnazije. Iz njihovih krogov izhaja tudi šovinističen članek, ki ga je pretekli četrtek objavil tržaški »Piccolo«. Njihova propaganda pa je ubrala docela novo pot in pravijo: Tolminška gimnazija in zavod ne služita več v tolki meri vzgoji mladine iz Goriške pokrajine (ki je vsa »tujerodna«) marveč zboru profesorjev, misjonarjev Italjanstva in stotinam dijakov iz furlanske nižine, iz Trsta in ostalih italijanskih pokrajin na severu države. Učenek take vloge tolminške srednje šole je ta, da postaja Tolmin dejansko vedno bolj pristno Italijansko mestece in važen kulturni center sredi tujerodnega ljudstva, komaj nekaj kilometrov za mejo. V svetu nacionalne vzgoje italijanskih otrok tujerodnih staršev (sic!) pa je gotovo bolj učinkovito, da se tudi glede njih uveljavlja načelo premeščanja, kakor se to izvaja v vojaški službi, da se torej ti dijaki, posebno če jim je mogoče nuditi kakršnokoli podporo, poslujejo na srednje šole v docela italijanskih krajih, kjer bodo zaradi celokupnega ambijenta toliko prej povzeti in si prilastili Italijansko etnični značaj.

RENEGATA CERVENIKA FAŠIZAM NE ZABORAVLJA I STALNO GA SLAVI

Trst, avgusta 1932. — Kako fašistička štampa javlja preprošle nedelje v Škocjanu kod Divača nedaleko Trsta vršile su se zadužnice renegata i fašističkog milicionera Cerkvenika, koj je pred par godina pao ubijen od nepoznatih. Misu je čitao župnik u Rodiku Vidal. Pred oltarom su bila četiri milicionera u bojnoj opremi. Poslije mise posjetili su fašisti njegov grob, a svećenik je na grobu pročitao molitve. Fašistička štampa piše o svojem herolu, koji je pao kao žrtva balkanskog barbarstva ...

+ ALBIN ŠTREKELJ.

Škocjan pri Divači, avgusta 1932. — Dne 16. tm. je umrl tu Albin Štrekelj, učitelj v. p. in večletni župan v 66. letu starosti. Pokojni je bil daleč znan po svoji možnosti, popularnosti, humorju in prirojeni govorniškem daru. Po 43 letnem učiteljskem službovanju, vedno v Škocjanu, razen polletne začetne službe v Sežani, je bil pred tremi leti upokojen. Ljubil je divno naravo škocijanskih jam, ljubil je tamnošnje ljudstvo, ki mu je vračalo ljubezen z vdanostjo in popolnim zaupanjem. Vedno optimist je znal obupajoče tolaziti in trpečim v dvomu svetovati. Kmalu po nastopu službe — še mladenič je bil izvoljen v občinsko starešinstvo tamnošnje v sredu največje nakeške občine in od leta 1906. dalje do prevzema općinskih poslov po Italijanskih je županoval. Vredil je občinske finance in pokovanje ter občino vodil tako vzorno, da je dobil od bivšega deželnega odbora ponovna priznanja. Vedno v stiku z občani je zajel vsa njihova srca. Kamor je pričel, že se je družba gospodarjev zbrala, zakaj vsak je kaj zvedel in slišal. Bil je demokrat, kakoršnih nam manaka.

Otrokom v šoli je bil ljub oče in podpornik. Da bi revne oblekel je znal pridobiti funkcionarje nemško—avstrijskega društva v prid bednih. Počevši z l. 1890. je vsako leto priredil v eni izmed podzemljenskih jam božičnico za katero je darovalo omenjeno društvo vsem šolskim otrokom potrebščine za celo leto. Nad polovicu učencev je prejela popolne vrhnje in spodnje obleke, ostali pa delne. Sadja in drugih takih dobrot tudi ni manjkalo. S prihodom Italijanov je to nehalo ker so jamo prevzeli Italijani sami.

Učiteljem tovarišem je bil iskren prijatelj. Njegova hiša je bila znano, gostoljubivo zatočišče in postajališče. Ves vesel in srečen je bil, kadar je imel v hiši prijatelja, kakor je sam rekal in tedaj so se vrstili dovitpi in šale in petje se je razlegalo iz njegove hiše. Najototičnejši se je pri njem razvedril.

Ob umoru fašista Cerkvenika je moral tudi pokojni, razen drugih nedolžnih občanov okusiti zli fašistovski teror.

Zapušča sina učitelja Marija in hčerkino Angelo poročeno z lekarnarjem Naglom.

Naj hladni njegov grob cvetje, ki ga je tako ljubil.

FAŠISTI KRADEJO SLOVENSKO IMETJE

Imenovanje komesarjev Trgovski obrtni zadrugi in »Šolskemu domu« v Gorici.

Goriški prefekt je imenoval za upravitelja »Trgovske obrtne zadruge« v Gorici nekega Faleschinija in za upravitelja društva »Šolski dom« nekega Giordana. S tem je seveda odstavljeval sedanje slovenske odbore, ki so upravljali omenjeni slovenski organizaciji.

Trgovska obrtna zadruga je imela sedež v Trgovskem domu. Predsedoval ji je bivši poslanec dr. Podgornik. Zadruga je v likvidaciji že od predvojne sem. Že pred vojno je posedovala »Trgovski dom«, hotel »Südbahn« in še druge hiše. Ker poslopja nesejo manjego posojila, je zadruga zašla v težnico. Napovedala je likvidacija. Članovi je bilo veliko, po večini vsi obrtniki. Plačali so jamstva po 300 K, kar je bilo za takratne čase jako veliko. Po vojni pa so poslopja pridobil radi valute na vrednosti in so celo članom vrnili že preje plačana jamstva z lahko, ker so prodali Südbahn in še nekaj hiš. Obdržali so si pa še »Trgovski dom«.

Fašisti so pred leti vdrli v dom, v katerem se je nahajala tudi krasna dvorana, in ga začiali. Ognjegasci so ogenj pravčasno pogasili. Fašisti so dvorano, kjer so se vršile stalno slovenske prireditve, obdržali zase, v poslopje so tudi preselili sedež fašistične stran-

ke za Goriško. Med enim izmed navlsov so s pročelja odbili s kladivom napis »Trgovski dom« in nad njim namazali s črno barvo »Viva l'Italia!« V pritličju tega poslopja je bila tudi nastanjen podružnica Ljubljanske creditne banke. Pred leti jo je banka prodala napol državnemu banki »Banca Nazionale per la Cooperazione del lavoro«.

S tem, da je goriški prefekt imenoval italijanskega upravitelja, so fašisti dejanski ugrabili Slovencem vse imetje, ki ga ima zadruga, medtem tudi »Trgovski dom«, krasno stavbo ob Mestnem vrtu, v kateri se je odigraval zadnja leta pred vojno in po njej velik del slovenskega kulturnega življena.

Še drugo tatvino so zagrešili fašisti. Društvo »Šolski dom« se je ustanovilo, da postavi slovenskim otrokom šolo; v resnici je tudi zgradilo lepo stavbo »Šolski dom«, krasno stavbo ob Mestnem vrtu, v kateri se je odigraval zadnja leta pred vojno in po njej velik del slovenskega kulturnega življena. Še drugo tatvino so zagrešili fašisti. Društvo »Šolski dom« se je ustanovilo, da postavi slovenskim otrokom šolo; v resnici je tudi zgradilo lepo stavbo »Šolski dom«, krasno stavbo ob Mestnem vrtu, v kateri se je odigraval zadnja leta pred vojno in po njej velik del slovenskega kulturnega življena. (»Slovenec«.)

FAŠISTIČNI OBLASTNIK ZAPRI CERKEV SV. CIRILA IN METODA V BRJAH PRI RIHEMBERKU

»Istra« je opširno poročala o napadih na cerkev Sv. Cirila in Metoda, ki jih je priobčil tržaški »Piccolo«. Sedaj javlja ljubljanski »Slovenec«:

Dognanja tega »dičnega« glasila so brž opozorila praznoverne fašistične oblasti na pravoslavno nevarnost na Primorskem, če da sta sv. Ciril in Metod pravoslavna svetnika. Agilni varuhov javne varnosti in Mussolinijevi diktature z goriške kvesture so zopet dobili povod, da se lahko »izkažejo«. Kmalu po omenjenem pisanju v »Piccolu« so dobile Vipavsko Brje policijski obisk iz Gorice. V tem kraju so ljudje v vencu desetero vasi na vinskih gradih, ki so zaradi svoje slikovitosti celo Gregorčiču privabilo nekaj lepih pesmi iz srca, sezidali zadnja leta licno cerkvico, z namenom, da bi se Brje lahko odcepilo od Rihemberka in postal samostojna duhovnija. Tej novi cerkvi so Brje izbrali za zaščitnika usoden imeni — sv. bratov Cirila in Metoda prava svetnika rimsko-katoliške cerkve, zaznamenovana v brevirju in misalu — kakor je treba, in Cerkev je posvetila novo svetišče prav temu dvenemu svetnikom. No in danes delata ti dve imeni Lahom strašne preglavice. Gospodje z goriške kvesture se silno boje, — ali da bo slovensko ljudstvo odpalo od katoliške k pravoslavni veri ali pa — da bosta sv. Ciril in Metod vstala s podobe v novi cerkvi in dignila revolucijo protiv obstoječemu državnemu redu v Italiji. Na Brjah si je policijska delegacija skrbno ogledala stavbo, nato pa zaslišala

ljudi in izpraševala, kdo je kriv, tega zločina, da visi v novem svetišču skromna slika solunskih bratov iz devetega stoletja. Hoteli so celo vedeti, kdo je sodeloval pri blagoslovu in kdo je blagoslovil novi božji hram. (Slučajno je bil to pokojni komenski dekan g. Bogumil Nemec, čigar prezgodnjina smrt ima na vesti prav goriška kvestura. Op. ur.). Njihov strah in skrb je šel takodaleč, da so na dan, ko bi moralo biti zegrnjane na Brjah, zastražili vipavski most, da preprečijo prihod drugih katoliških Vipavcev na »heretične« Brje. V tistih dneh po godu sv. Cirila in Metoda pa je bila slučajno crna maša. Sveti so prisli kačinjerji pozovedovali po vaseh, ali je bila morda tu »šagra«; bilo je namreč zelo mnogo ljudi pri sv. maši in tudi pri spovedi. Clovek bi ob tem dogedku vzdržnil: »Uboga naša slovenska apostola: V življenju so ju preganiali Nemci, po smrti po 11 stoletih pa Italijani.«

Naknadno smo prejeli še drugo poročilo, ki pravi, da ni goriška policija samo strogo preiskala novo cerkev na Brjah pri Rihemberku, temveč, da jo je dala tudi zapreti. Tistem ki bi se držili cerkev odpreti, je zagrozila policija s strogo kaznijo. Predstavnik italijanske države, ki je vendar sklenila z Vatikanom konkordat, je torej dal zapreti katoliško cerkev zato, ker je posvečena svetnikoma, ki jih katoliška Cerkev časti posebno v zadnjih letih z vsemi slavnostmi kod posrednika za zedinjenje pravoslavne cerkve s katoliško.

HAPŠENJA U MASAMA U JUŽNOJ ISTRI

Pula, avgusta 1932. U Puli i okolici uhapšena je pred nekoliko dana jedna velika grupa Jugoslavena i Talijana, računa se oko četrdeset ljudi, navodno pod sumnjom, da pripadajo jednoj velikoj antifašističkoj organizaciji. Otkrivena je velika zaliha antifašističkih letaka i novina. Taj je material zapravo užacen kod prenosa u Italiju. Vodja te antifašističke grupe bio je navodno Silvan Rosanda, sin mlinara na cesti iz Pule u Premanturu blizu Ba-

njola. On je takodjer u zatvoru. S njime su u istrajz tako oštro postupali, da je morao biti prenjet v bolnicu gdje je lebdio izmedju života i smrti pod čvrstom stražom. Silvan Rosanda ima oko 28 godina, po zanimanju je mehaničar, neko vrijeme je polazio trgovacku školu u Karlovcu i bio u istarskom internatu, a kasnije je bio u trgovacki akademiji na Sušaku, dok nije napokon napustio školu in izčuo zanat mehaničar. Istraga nije još završena i neznače šta će biti s uhapšenima.

BOJ ZA TOLMINSKO GIMNAZIJO.
Tolmin, avgusta 1932. Gotovo boste Tolmice, ter tudi bivše dijake ki so studirali v Tolminu, prezenetila vest da je premeščen nadzornik Špacapan, tihij a veliki borec za poitalijančevanje naše mladine. Kdo ni poznal toga gospoda, ki je več kot deset let paševel v prosuljem Škodnikovem zavodu.

Že več časa se je bil zakulis en boj nad

nim, ki je zagovarjal obstoj gimnazije v Tolminu ki podeštem Marsa-om, ki hoče da se ustanovi kmetijska šola, in bi imela več upliva tudi na slovensko kmetsko mladino.

Sicer se Marsan nahaja že več časa v Gorici od kjer pa še vedno tišči svojo roko na zapuščani tolminski občini, nadomešča ga pa verni drug Bosci.

PULJSKI DIVIĆ GRAD POSTAO JE OPERNO KAZALIŠTE.

Pula, avgusta 1932. — Da bi se privuklo nešto stranaca ove godine fašističke vlasti u Puli odadaptirale Divič grad (Arenu) za teatar, u kojem se daju opere. Pozvane su neke trupe iz Italije i sad se tam sva-ku večer daju plesane predstave, kao u teatru. Razumije se sve če to končno sverši s velikim deficitom, koji će opet snositi u formi povečanih poreza puljski općinari i seljaci iz okolnih sel. Medju-tim, ta je stvar s Divič gradom taklik učrila u glavu fašistima, da se u »Corriere Is-

triano« može o toj akciji čitati svaki dan po nešto, čeck je Giovanni Maracchi (Mrak) fašistički poslanik v parlamentu neki dan o tome pisao i naglasio je, da će Divič grad napokon spasti Pulu. O Puli se do sada u Italiji nije ništa čulo, nego samo jačanje zbog mizerije, kaže Maracchi, i proces protiv »bandita« (Gortana i drugova), a sad bi se moglo ovlim kazalijem da svrati pažnju svijeta. Medutim kako ovo kazalište traje sva je manje ljudi u njemu. Prvi dana je nešto dolazilo iz kurioziteta, ali to ne može trajati, jer ljudi nemaju novaca ni za kruh. Uostalom i to se može u puljskom fašističkom listu da čita, ne doduše ovako otvoreno, ali dosta jasno.

PROMET DRVIMA KROZ TRST STALNO PADA.

Trst, avgusta 1932. — Promet i trgovina Trsta pada stalno iz dana u dan i misimo to več nebrojeno puta dokazali autentičnim statistikama. Danas možemo da objavimo neke cifre, koje se odnose na promet drvra. U prošloj godini pa je promet drva, prama godini 1930. za 20 posto. Godine 1931. uvoz i izvoz drva u Trstu iznosil je v kvintalima 1.322.964, 1930. — 1.647.810, 1929. 2.234.858, 1928. 2.267.224, a 1924. 4.726.577 kvintala. Ako se uporedi 1931. godina sa 1924. razlika je tako ogromna, da se može govoriti o padanju za čitavih 70 posto.

Umrl je oče dra. Sfiligoja

Dr. A. Sfiligoj

Gorica, 25. avgusta 1932.

Pred 14 dnevi preminul je v Dobrovem v Brdih pri Gorici Josip Sfiligoj oče dra. Augusta Sfiligoja, odvetniškega koncipijenta u Gorici, ki je bil lani obsojen u znanem procesu v Rimu na 10 let teške ječe. Rodbina Sfiligojeva je že silno trpela vsled fašističkih preganja in komaj pred kratkom se je vrnil drugi sin Vilim iz 3 letne konfinacije na otoku Ponzi. Tudi dve hčeri Sfiligojeve so bile ponovno zaprte, kar im je tako škodovalo zdravju, da se sedaj trpe na teških posledicah tolikih preganja.

ALOJZIJ BRATUŽ OSUDJEN NA TRI MJESeca ZATVORA, JER JE GOVORIO SZNANCEM, KOJI JE DOŠAO IZ JUGOSLAVIJE.

Gorica, avgusta 1932. — U poslednjem broju našega lista javili smo, da je našokon odušena sudibina onih Slovenaca iz Goričke, koji su bili o Novoj Godini uhapšeni zajedno s svečenikom Filipom Terčeljem. Medju ostalima bio je učitelj i muzičar Alojzij Bratuž osudjen na policijski nadzor. Da je policijski nadzor kazna za stepen niža od konfinacije, to naši čitatelji znajo. Osudjeni ne smije da izlazi ujutro iz kuće prije izlaza sunca, a u večer sat poslije zalaža sunca mora biti u kući. Inače mora da se prijavljuje karabinerima itd. Bratuž je bilo zabranjeno, da se sastaje s izvjesnim svojim znancima i rođacima, koji nisu policijskim vlastima po volji. Ali pred nekoliko dana došao je iz

Poštovani gospodine i prijatelju!

Sa idućim brojem namjeravamo izdavati »**ISTRU**« redovito **svaki tjedan**, kao što je prije bilo.

Gornja odluka iziskuje velike materijalne žrtve sa strane naše uprave i mi ćemo ju sprovesti jedino u slučaju, ako nas svi naši pretplatnici budu **poduprli urednim plaćanjem pretplate**.

Ako ste Vi **platili** uredno pretplatu, zahvaljujemo Vam, jer ste učinili Vašu dužnost prema listu, koji služi našoj svetoj stvari. Ako još uvek niste platili pretplatu ili dio pretplate, **učinite to čim prije**, jer ćete time udovoljiti ne samo jednoj materijalnoj obavezi, nego i jednoj moralnoj i patriotskoj dužnosti.

Svim našim dužnicima poslali smo početkom ovog mjeseca čekovnu položnicu, tako da ne može biti izgovora zbog pomanjkanja čeka. Ako je neko međutim izgubio taj ček, neka na svojoj pošti položi pretplatu na naš čekovni račun: Zagreb br. 36789.

Ako želite podupreti »**ISTRU**« i preko pretplate, doznačite koliko možete za fond lista i upozorite na to Vaše prijatelje.

Učinite svoju dužnost prama jedinom Vašem listu, koji poštено i dostojanstveno brani Vaša prava!

UPRAVA LISTA
»**ISTRU**«
ZAGREB

PROPAGANDA I KULTURNA AKCIJA MLADE GENERACIJE

Istarsko veče u Krku i Aleksandrovu. — Predavanja i izvedba drame »Za našu grudu«. — Uspješna nastojanja Istarskog Akademskog kluba. — Perspektive i mogućnosti daljnog rada.

U Krku kako je poznato boravili su više od mjesec dana članovi istarskog akademskog kluba u ferijalnoj koloniji. Mi smo u jednom broju »Isre« istakli značenje boravka ove kolonije u Krku i susretljivost svih krčkih mjerodavnih faktora u tom da su, sada već druge godine, omogućili boravak istarskim akademičarima na moru. Istakli smo takodjer i program, što ga je Istarski akademski klub pripravio za izvajanje u Krku, te smo u kratko već spomenuli da je taj program uspješno izveden. Držimo da je tom dijelu izvještaja potreban sada i nešto opširniji komentari. Uspješno što ga je postigao Istarski akademski klub u Krku, nije samo stvar kluba, nego u izviesnom smislu može to da zrači ozbiljniji početak u našem istarskom emigrantskom radu na široj osnovici, u čemu bi istarski studenti, odnosno Istarski akademski klub nosio priličnu težinu toga rada. Do sada, može se reći, rad u Klubu i nije bio toliko određen u pravcu prema vani, ma da je Klub i takvu svoju aktivnost već u nekoliko navrata uspješno manifestirao. Sada je opet prilika da se on protegne u smjeru pojačanog djelovanja i u najširoj javnosti.

U čemu se sastojao program i uspjeh u Krku.

Ponajprije su to bila predavanja a zatim diletantska priredba »istarsko veče« u Krku i Aleksandrovu (23. i 24. VII.).

Poslije lanjskog boravka u Krku nije bilo teško donijeti odluku da je dužnost Istarskog akademskog kluba da slijedeće, t. j. ove godine, istupi u Krku, gdje je za to izvanredna prilika, sa jednim kulturnim programom. Program je lako sastavljen, ali je teže bilo pristupiti izvedbi. Program nam nikada ne fali, ali odatle pa do realizacije njegove u našim je prilikama često i predugačak put. Mislio se u Klubu u početku više toga, ali je s vremenom ostalo kao realno moguće za istup: predavanja i diletantsko veče.

Predavanja su održana. Bila su tri. Predavači su bili ovi: Radoslović Ante, Ivan Grakalić i Zuccon Blaž. Teme: Kulturno stanje Juliske Krajine poslije Rapalla, Zašto smo izgubili Julisku Krajinu i treće predavanje: Istra i Jugoslavija. Već se iz samih naslova može prosuditi karakter predavanja i aktuelnost tema obzirom na program Kluba, na naše prilike uopće i na lokalnu istarsku tradiciju sredine u kojoj su predavanja održana.

Prvo je predavanje održao predsjednik Kluba Radoslović, drugi je predavač bio Grakalić, posljednji Zuccon. Predavanja su našla na veliki interes krčkog građanstva, pa je posjet za Krk znao biti rekordan. — Krčka inteligencija, djaštvo, učiteljstvo koje u Krku održava svoj ferijalni tečaj škole rada, (učiteljstvo je Klub kao i lani bio u najboljem prijateljstvu), redovi građanstva bili su vjerni posjetioci predavanja.

Principijelno, ne ulazeći u ocjenu samih predavanja, valja istaknuti da se u tom smislu imade ići samo naprijed. Klub ako i nema za sada, što je i razumljivo još perfektnih predavača, mora nastojati da iz njegovih redova takvi jednom izadi. Mora se i u Klubu i izvan njega steći uvjerenje da se lijevi kader buduće istarske inteligencije formira u Klubu. Važno je znati ne samo kakve sklonosti pokazuje taj sadašnji naraštaj, nego još više to, kakve ona idejne i intelektualne kvalifikacije već sada pruža.

U konkretnom smislu držimo kao pozitivno i stalno, da već danas imade u Klubu studenata koji moraju i koji su zvani (i voljni) a za to im treba pomoći iz naših viših redova i izvana pružiti priliku, da posluže kao predavači u preražnim prilikama i priredbama raznih kulturnih i nacionalnih društava osobito u pokrajini. Jasno je name da će jedno predavanje prigodno ili aktuelno bito iz kojeg područja naših pitanja održati bolje jedan naš student koji nije prilike, novo vrijeme i njegove potrebe bolje počina nego onaj koji se za jedno predavanje recimo o Istri, samo prigodice spremi.

U tom smislu neka se i izvan Kluba kod onih koji su za to zvani, o tome povede računa.

Bila je ideja pred polazak na Krk da se tam nastupi i prikazivanjem jedne drame iz istarskog života poslije rata. Trebalо je računati sa svim mogućnostima izvedbe, sa brojem onih koji polaze u Krk, sa malenom krčkom pozornicom i sa skučenim materijalnim sredstvima.

I onda što je bilo najglavnije, s kojim komadom da se u Krku nastupi? Izbor nije bio komplikiran. Jer trebalо se odlučiti ili za komad »Za našu grudu« od Jože Goričkog ili za Gervaisove »Tri slike iz Istre« (drugo nije bilo pri ruci) Gervaisove Tri slike teže su izvedive. Onda, nije bilo toliko ženskih lica koliko ih komad traži. Povoljnija nam se činila, iako dulja stvar, drama u tri čina »Za našu grudu«. Sada kada je predstava u Krku i Aleksandrovu uspješno apsolvirana, doči će, nadamo se i Gervaisove »Tri slike iz Istre« na red. I to u Zagrebu, gdje ćemo pokušati davati komad »Za našu grudu« s uvjerenjem u uspjeh. Dodje li do toga, kako sam na jednom mjestu već spomenuo, pišući o predstavi u Krku, onda bi to svakako značilo početak daljnog smislijenog rada u pravcu djelovanja za istarsku stvar i preko pozornice. — Uvjereni smo da ćemo naći na povoljan prijem i na potrebu, materijalnu i moralnu potporu.

Predstava u Krku (23. VII.) i u Aleksandrovu (dan iza tog) nije išla bez zna-

ma »Za našu grudu«. Glumili su Zora Naberšoi, Ante Radoslović, Ljubo Čargo, Erman džak krčke gimnazije, Ivan Grakalić i Stevo Terpin u glavnim ulogama; dok su manje uloge bile u rukama Mary Karabač (domaćice Krčanke) Ece Tićak (Osječanke) i studenta Jakca, Stepančića, Lukšića i dr. Scenu je izradio stud. umjet. akademije Josip Crnobori (uz pomoć Carga) dok je režiju vodio Ante Rojnić, koji je takodjer prije početka pretstave održao kraći pozdravni govor kao uvod u obje istarske večeri u Krku i Aleksandrovu. Komad poznatog slovenskog autora (prozvali smo ga Jože Gorički) trebalo je prevesti što je učinio Ivan Grakalić.

Glumilo se vrlo dobro, na momente i pojedinci upravo odlično. Nije bilo niti jedne praznine koja bi umanjila djelovanje. I tehnička strana izvedbe, relativno komplikirana, bila je na visini, tako da je cijelo veće ostavilo dojam solidno i dobro prostiranog rada. Može se sa zadovoljstvom konstatirati da postoje svi uvjeti za to, da se započetim djelom na dilettantsko-kazaljnom polju i dalje nastavi. Da su na tom području zaista otvorene mogućnosti, malo tko može ozbiljno poricati.

Nam je jedino žao što nije bio prisutan nijedan od naših starijih prvaka i drugih izvan nas, koji bi bio vidio i ocijenio po svjetlosti ono što smo predstavom u Krku i u Aleksandrovu dali. Pozvali smo u Krk predsjednika Saveza dra Ivana M. Čoka, stare naše istarske veterane, sa Sušaka prof. Spinčića iz Vrbnika dra Trnajstića, ali na žalost nijedan nije mogao doći. Međutim oni istaknuti među domaćim građanstvom otvoreno su nam priznali, da u Krku davno nijesu vidjeli prirede koji bi bila na istoj visini kao i naša.

U Krku i Aleksandrovu izveden je ovaj program: Ne kloni majko, od J. A. Kraljića. Deklamirala je učiteljica Eca Tićak, Osječanka osjećajem i topolinom prave Isanke. Jednu Katalinićevu pjesmu recitirao je uspješno Miroslav Slipčević. Iza toga kao glavna i najuspješija točka prikazana je dra-

Ante Rojnić.

BEogradski Kongres Saveza JUGOSLOVENSKIH EMIGRANTSKIH UDRUŽENJA

V smislu 6. in 9. člana svezne pravilnika ter na podlagi onoglasnega sklepa zveznega direktorija z dne 10. IV. sklicuje zvezni predsednik I. redni kongres Zvezde Jugoslavenskih Emigrantskih Organizacija u Jugoslaviji u nedjelju dne 2. septembra ob 9 uroj dopoldne u prostorij Stare Skupštine ul. Kraljice Natalije u Beogradu.

Dnevni red kongresa, predpisano po II. členu zveznega pravilnika je sledeći: 1. Počinjanje naše emigracije u Jugoslaviji in našega naroda u Italiji. 2. Delo zveznega vodstva u preteklem letu. Poročilo vodstva. 3. Skupno poročilo o delu posamoznih udruženj včlanjenih u Zvezu u svrhu dosege ciljev Zvezze. II. člen pravil. 4. Absolutnji direktorija na predlog nadzornog odbora. 5. Volitve: a) imenska volitev članov direktorija; b) volitev nadzornega odbora; c) volitev odsekov. 6. Splošne smernice za delo emigrantskih organizacija u bodočem letu. Določitev kraja za bodoči kongres. 7. Določitev denarnega prispevka Zvezze od strani društva za bodoče leto sorazmerno številu njihovega članstva in njihove ekonomiske moći. 8. Predlogi posamoznih društava. 9. Slučajnosti.

Opozorjamo vsa društva, da lahko v smislu prvega odstavka 9. člana zveznega pravilnika sporočajo najkasnije do 28. avgusta o. g. u tako lijepom broju posjetili u Novom Sadu. Kako smo od Saveza izvješteni bit će odobrena povlastica na željeznicu u pola cijene eventualno i u četvrti cijene. Polazak iz Novog Sada u nedjelju 11. IX. točno u 7 sati u jutro osobnim vozom, koji stiže u Beograd u 9.10 sati. Sastanak na novosadskoj stanicu najkasnije do 6.30 sati. Svi oni, koji žele putovati u Beograd neka se javi sekretarijatu nedjeljom od 10 do podne u »Dalmatinskom podrumu«. Članovi van Novog Sada neka se javi pismeno i naznače, da li putuju direktno za Beograd ili preko Novog Sada. Zadnji rok prijave ističe 4. septembra o podne. Kasnije stigle prijave neće se uzeti u obzir. Sve ostale upute bit će objavljene okružnicama. — Sekretar I.

PROSLAVA DRUŠTVA »SOČE«

Društvo »Soča« u Ljubljani razvije 4. septembra t. 1. svojo društveno zastavo in proslavi ta pomnenben dogodek z narodno veselico s sodelovanjem narodnih društav in v zvezi z ljubljanskim velesejmom in kongresom slovenskih narodnih noš.

Društvo »Soča« v Ljubljani, ki obstoji že 12 let, je najstarejše emigrantsko društvo v Jugoslaviji, ki je prvo zbralao raztresene ude svojih rojakov in jih organiziralo v svojem podpornem in kulturnem društvu. Razdelilo je mnogo med vredne in potrebne brezposebne in delovalo na kulturnem poprišču kakor malo katero društvo v Ljubljani, ali pa direktno pri društvu »Soča« v Ljubljani (g. blagajnik in tajnik Gledališka ul. št. 7 III). Ravno tako jih bodo ljubljanci dobili za izlete na Bled in Bohinj na dan slavnosti pri blagajni. Vsaka legitimacija stane 2 Din. Pošiljajo se po povzetju. Vozne karte bodo veljale od 1. do 17. septembra t. l.

Podrobnejši program bo objavljen pozneje. — Društvo »Soča«.

NAŠA POT

V nekem slovenskem dnevniku sem pred dnevi čital, da je med ostalimi otroci letovalo na Pohorju letos tudi 35 otrok iz Julijske Krajine. To poročilo pravi med drugim: »Otroci so bili vsi iz slovenskih družin v Trstu in so razumeli slovensko, med seboj pa so se sporazumevali samo v italijansčini, kar daje žalostno sliko o tragičnem položaju naših mladih generacij pod Italijom.«

Za nepoučenega človeka je ta ugodotivite poročevalca res porazna in skoro izgleda, da je vsaki otpor protiv tej nasilni asimilaciji odveč. Vendar milsim, da stvar ni tako črna kot se kaže.

Raznorodovanje naših rojakov v Julijski Krajini je tako intenzivno in vsestransko, da se ne da primerjati niti s svoječasno zloglasno asimilacijsko politiko Nemčije nasprotiv Poljakom. — Kdor pozna Trst in Tržačane, ta ve, da so se žal posluževali in se že poslužuju italijansčine mnoge naše družine v precejšnji meri, kar pa je seveda izjema za Trst in ne velja za ostalo Jul. Krajino. Prav gotovo ni to v skladu z narodnim ponosom, vendar ne smemo trdit, da so vse te družine italijansko četeče.

Prav isto velja za te otroke. Ne isključujem sicer možnosti, da v očigled italijanske raznarodovalne politike od pada ta ali oni od narodnega debla, vendar ne more nihče že radi poedinčna slučaja trdit, da so vrata asimilaciji odprtia ne stežaj in da bo v nekaj letih, ali pa tudi desetletjih potučena vsa naša mladina tam preko. Upoštevati moramo, da se nahaja v vsakem človeku že od rojstva nagon samoohranje in da se človek nehoti in podzvestno upira nasilnim činom in kratejno osnovnih človeških pravic, teda ne moremo drugega pričakovati od teptanega naroda kot to, da se revoltira in upira prav vsemu, kar prihaja od nasilnika. S tem pa se nuju krešej in izobilujejo trdni značaji, ki nedvoumno adtehtajo vse ono, kar je šibkega in slabotnega.

Grešili bi, če bi prepustili usodi naš narod v borbi z neenakim nasprotnikom, za človeške in naravne pravice. Dolžnost slehernega je, da doprinese v tej gigantski borbi svoj delež in tako pomaga vsaj moralno.

Vsem tistim pa, ki menijo, da našim tam preko ni več pomoci, čes da so pred gospodarskim in nacionalnim polom, svetujemo, naj raje molčijo, ker to so ljudje, okosteni narave, ker živijo še vedno pod uplivom zgrešenih tradicij in v sponah hlapčevske miselnosti. V nas je trdna vera v večni aksiom: Po dežju — solnce!

S.

izvrsno je sredstvo za čišćenje želuca i crijeva

cisti bez боли, a brzo

preporuča se djeci i odraslima. U apotekama jedan omot stoji 4 dinara.

Za to slavnost vlada veliko zanimanje in se je udeleži tudi praški župan primator dr. Baxa s približno 300 češkim narodnim noščami.

Dovoljena je četrtna vožnja iz cele Jugoslavije u Ljubljano in na Bled ter Boh. Bistro. Vsak udeležnik »Sočine« proslave ali kongresa narodnih noš si mora s »Sočino« legitimacijo kupiti na vstopni postaji polovčno karto, katero si bo dal žigotati na slavnostnem prostoru »Soča« na Taboru (Sokolski prostori) na 4. septembra od 15 do 24 ure, da mu bo lahko služila za brezplačni povratek po železnicu, oziroma za izlet na Bled ali v Bohinj.

Vozne legitimacije za četrtno vožnjo po železnicu z vseh postaj Jugoslavije, ki jih izda društvo »Soča« v Ljubljani, naj se naročijo pri upravi ljubljanskega velesejma v Ljubljani ali pa direktno pri društву »Soča« v Ljubljani (g. blagajnik in tajnik Gledališka ul. št. 7 III). Ravno tako jih bodo ljubljanci dobili za izlete na Bled in Bohinj na dan slavnosti pri blagajni. Vsaka legitimacija stane 2 Din. Pošiljajo se po povzetju. Vozne karte bodo veljale od 1. do 17. septembra t. l.

Podrobnejši program bo objavljen pozneje. — Društvo »Soča«.

ODLIKOVANI KROJAČKI SALON ZA GOSPODU

A. Slavec
ZAGREB

Mesnička ulica br. 1. Telefon br. 74-43
VELIKO SKLADISTE NAJMODERNIJH
PRVORAZREDNIH ENGLESKIH ŠTOFOVA

MANIFESTACIJA NAŠE MISLI U NOVOM SADU

IZLET DRUŠTVA »ISTRĀ-TRST-GORICA« I NJEGOVE OMLADINSKE SEKCIJE U NOVI SAD — SELT ČLANOVA DRUŠTVA »ISTRĀ« NOVISAD
IZ CIJELE DUNAVSKE BANOVINE

Novisad, dne 14. augusta 1932.
Čim su novosadski Istrani i Primorci doznali za dolazak članova društva »ISTRĀ-TRST-GORICA« iz Beograda u Novi Sad, zavladalo je medju njima silno oduševljenje. Već nedelju dana ranije vladala je silna užurbanost. Članovi uprave su stalno na okupu, drže se sastanci i sjednice, dogovara se, dijeli se plakati, šalju pozivlje, telefon i brzjav sa Beogradom i Novim sadom neprestano radi. Svi se zalažu, da doček braće iz Beograda bude što svečaniji, da manifestacija naše misli bude što impozantnija i da ima što većeg odjeka ne samo u Jugoslaviji već i van njezinih granica. Svi su si svjesni toga, da u nedjelju, 14. augusta treba opravdati ono lijepo mišljenje, koje društvo »ISTRĀ« Novisad uživa u svim redovima naše emigracije u Jugoslaviji. Tjedan pred doček nikako da se završi, svi su nestrljivi, svi žele, da što prije osvane taj svečani dan.

Po Novom sadu čitaju se veliki plakati društva »ISTRĀ«, beogradskie, zagrebačke, subotičke i novosadskie novine donose čitave stupce o pripremama i značenju ove manifestacije.

U subotu na večer, svršene su i zadnje pripreme i obavljene sve formalnosti.

Nedjelja. Već rano u jutru, prije zakanog vremena sakupljaju se članovi »Istre« na zbornom mjestu pred sokolom. Tu nalazimo već članove iz provincije, koji su doputovali noćnim i prvim jutarnjim vozovima. Dolaze čitave obitelji. Staro i mlađe, muško i žensko, djeca, čak i ona najmladja. Žene i djevojke pune cvijeća, bosiljka i mažurane. U 7 i pol pojavljuje se Sokoli u odori sa glazbom na čelu. Glazba broji 46 ljudi. Već su svi na okupu, a vrijeme je da se krene. Svrstavamo se u povorku četiri i četiri, naprijed sokolska muzika, za njom velika jugoslovenska zastava sa crnom trakom, koju nosi najviši i najkrasniji Istranin, a sa strane mu po jedan član kao počasna straža. Slijedi vodstvo društva, muški članovi, ženski i djeca. Muzika zasvira Sokolski marš i povorka kreće glavnim ulicama. Narod, i ako je rano, skuplja se i oduševljeno pozdravlja povorku, kliče Istri i neoslobodjenoj braći. Eto nas na kolodvoru. Svrstavamo se u špalir.

Tu se već sakupljeni predstavnici svih novosadskih društava sa mnogobrojnim članovima. Savez kulturnih društava zastupa gosp. Stevan Popović, sveštenik, sekretar saveza. Jadransku Stražu predvodi tajnik g. Pavle Tvrković, profesor. Tu je Narodna Odbrana, Dobrovoljci, Nacionalna Omladina »Karadjordje«, udruženje Rezervnih oficira i ratnika.

Istači treba i delegaciju novosadskih Njemaca, koji su se odažvali takodjer u lijepom broju, njemačko pjevačko društvo »Jugendhor« i mnoštvo naroda.

Cuje se signal, a još malo, vlak ulazi u novosadsku stanicu. Svacije je srce zadrtalo, uzbudjenje i oduševljenje sve više raste. Vlak staje, a muzika svira pozdravni marš. Oduševljenim poklicima i pozdravima ni kraja. Pozdravljaju se stari znaci i zemljaci, svi se grle i ljube, nebo se prolama od poklika. Članice obasipaju beogradске goste cvijećem. Trubač daje znak »mirno«. Sve se stiša i čuje se pozdravni govor podpredsednika »Istre« g. Laze Ljubotine, koji gostima želi dobrodošlicu. Odgovara mu predsednik Omladinske sekcije društva »Istra-Trst-Gorica« Beograd g. Josip Mohorovičić.

Iza pozdravnih govora muzika intonira sveslovensku himnu »Hej Sloveni«, koju svi pjevajući prihvataju. Čuju se oduševljeni poklici Istri, Trstu i Gorici. Pred kolodvorom svrstavamo se u povorku. Tek kad smo krenuli, vidilo smo, koliko nas je.

Još veće oduševljenje, jer takvom dočeku i tako impozantnoj povorci, koja se i u samom Novom Sadu rijetko kada vidi, nismo se nadali. Napred tabla sa natpisom »Istra-Trst-Gorica«, Sokolska glazba, na čelu sa g. Dr. Ivanom Čokom, predsednikom našeg Saveza, predstavnici novosadskih društava, članstvo pomiješano sa gostima, mnogobrojna društva i korporacije, ostali narod. Disciplina i red uzorni. Krećemo napred, svrstani u dvojne redove. Narod na trotoarima oduševljeno pozdravlja povorku, manifestacije ne prestaju, sve više rastu, dok ne stignu vrhunac u glavnoj ulici Kralja Aleksandra.

Po svim ulicama zaustavljen je promet dok povorka kreće dalje ulicom Kralja Petra, Pašićevom, do Trga Kneginje Zorke, gdje povorka stane. Ulazimo u najljepšu i najveću novosadsku baštu hotela »Dva Andjela«, koja ne može da primi onoliki broj naroda. Tu je zakazan veliki zbor Istrana. Pred početak zabora dat je kratak odmor.

Prema ustanovljenom programu trebao se održati zajednički sastanak i zbor

društva »Istra-Trst-Gorica« iz Beograda i novosadske »Istre«, ali je to ujedno bio

slet i svih članova društva »Istre« u Novom Sadu iz cele Dunavske banovine.

koje je »Istra« pozvala na ovu veličanstvenu manifestaciju naše misli. Odziv je bio vanredan. Odazvali su se brojni članovi iz Erdevika, Iloka, Rume, Subotice, Sombora, Apatina, Bačke Topole, Bačke Palanke, Vršca, Perleza, Kovacića, Kača, Vel. Bečkereka i ostalih mješta Bačke, Banata i Srijema.

Iza odmora otvara ovaj impozantan zbor podpredsednik novosadske »Istre« g. Laza Ljubotina, šef Javne berze rada, jednim oduševljenim patriotskim govorom. Zatim čita stigle brzjavne pozdrave iz svih krajeva Jugoslavije, u kojima se nalaze naše organizacije kao i pisma i pozdrave iz ostalih krajeva Jugoslavije. Čitanje pozdravnih telegrama pozdravio je zbor oduševljenim ovacijama svakom društvu. Sa zbara upućen je brzjavni pozdrav Nj. Vel. Aleksandru I. Kralju Jugoslavije na Bled, što zbor prihvata oduševljenim ovacijama Nj. Vel. Kralju i Jugoslaviji.

Jer se istog dana održava skupština novoosnovanog društva i našeg suborca društva »EDINOST« u Škofjoj Luki, poslat je brzjavni pozdrav: Pozdravljamo novoga borca u redovima naše emigracije.

Pošto su se stišali oduševljeni poklici i manifestacije, dobiva riječ predstavnik Saveza kulturnih društava u Novom Sadu, sekretar g. Stevan Popović, pravoslavni sveštenik, koji u svom vanredno lepotom govoru

istiće zadovoljstvo Novosadjana, što mogu u svojoj sredini pozdraviti svoju braću iz Istre i Gorice. Govori u ime Novosadjana, koji su do nevjernih, nešto više od jedne decenije, bili u sličnom položaju kao danas naši sunarodnici u Italiji.

Njegov govor popraćen je oduševljenim ovacijama i aplauzom. Kao drugi govornik govori g. prof. Pavle Tvrković, sekretar Oblasnog Odbora »Jadranske Straže«. G. Tvrković svojim patriotskim govorom pozdravlja Istrane u ime Jadranske Straže, koja će rame uz rame sa nama ustati u odbranu naše potlačene braće. Njegov govor je često prekidan oduševljenim ovacijama Jadranskog poklicima Jadranske Straže i Jugoslavije. Treći govornik bio je predsednik univerzitetske jugoslovenske nacionalne omladine iz Beograda, koji je svojim vatreñim govorom izazvao buru oduševljenja, koje nikako da se stiša. U ime Središnjeg odbora »Narodne Odbrane« iz Beograda govoril je g. Lapčević. Govor g. Lapčevića, kao predstavnika »Narodne Odbrane«, pozdravljen je od Istrana oduševljenim ovacijama Narodnoj Odbrani i Jugoslaviji.

Kad se pojavi na govorici, g. Dr. Čok pozdravljen je pleskom. Dr. Čok drži veliki govor u kome iznosi historijska fakta o nacionallosti Istre, Trsta i Gorice, u kojoj danas živi preko 600.000 Jugoslovena.

Poziva zbor, da se sjeti uspomene velikih istarskih nacionallih mučenika, koji su nevinno pali za svoj narod i slobodu.

Zatim izručuju topile pozdrave prof. Vjekoslava Spinčića i dr. Dinka Trinajstića, koji sprječeni, nisu mogli doći u Novisad. U duhu s nama šalju nam topile pozdrave. Zatim iznosi ciljeve Saveza Jugosl. emigr. Udrženja i ističe da je u Savezu organizovano do sada 25 organizacija.

U najnovije doba pridružuju nam se i mlade organizacije u Dol. Lenđevi, Škofjoj Loci, Subotici i dr. Osvrće se na tendencionalno pisanje fašističke štampe, kojoj je cilj, da razbiji jedinstvo Jugoslavije i koji ide tako daleko, da se usudjuju tvrditi, da je naša Dalmacija talijanska. Dalmacija je najslavenski pokrajina. Bez Dalmacije

nema Jugoslaviju, bez Jugoslavije nema Dalmaciju, uzviknuo je dr. Čok. Govori o talijanskim narodnim velikanima, koje su izdali današnji njihovi nasljednici. Iznaša naše ideje, koje nisu imperijske već ideje branitelja prava i života jednog porobljenog naroda. Poziva sve emigrante, da povedu borbu za prava našeg naroda. Govor g. Čoka prekidan je poklicima i ogorčenim protestima.

Uzima zatim riječ predsjednik omladinske sekcije društva »Istra-Trst-Gorica« iz Beograda, Josip Mohorovičić i drži oduševljen i borben govor.

14. august 1932. kaže g. Mohorovičić, mora da ima odjeka ne samo u Jugoslaviji, već i van njezinih granica. Kao posljednji govornik dobiva riječ g. Marin Glavina, upravnik Saveza Agrarnih Zajednica u Novome Sadu. Pozdravljen poklicima i oduševljenim ovacijama g. Glavina počinje svoj govor, koji odmah u početku izazvuje buru oduševljenja i oduševljenja.

Poziva sve na okup, a majkama preporučuje i zaklinje ih, da svoju djecu odgajaju u narodnom duhu,

da joj priča o Istri, o Velenu Joži, o grobovima njihovih otaca i djedova. Pošto je bilo vrijeme već pododmaklo, g. Glavina htio je da završi svoj govor, ali zbor, kao po dogovoru kliče: Čujmo još! a g. Glavina izazvan oduševljenjem i manifestacijama, koje je svojim govorom sam izazvao, morao je da produži svoj govor, koji se u takvim prilikama rijetko kada čuje. Da će g. Glavina svojim govorom oduševiti slušaoca znali smo unapred, ali da će govoriti onako, da nijedno oko nije ostalo bez suza, nismo se ni mi, koji ga poznajemo, nadali. Dao je od sebe sve. Dušu i srce. Govorio je temperamentno, bolno, udarao tamo gdje treba, nije študio nikoga. Sibao je malodušne, i one, kojima u emigraciji ide dobro i u tom dobru zaboravljuju odake su i što su. Svaka rečenica prekidana je odobravanjem, svaka riječ mu je na mjestu, što je došlo do izražaja na kraju, kada su, svršiv g. Glavina svoj govor, izbile nezapančene ovacije i manifestacije jugoslovenskoj Istri, Trstu i Gorici i Jugoslaviji.

Time je završen ovaj veličanstveni zbor, na kojem je manifestovana naša sloga i ljubav.

Poslije zbara, koji je trajao od 9 i po 12 razišli su se beogradski i ostali gosti, pomješani sa braćom iz Novog Sada po gradu, da razgledaju njegove znamenitosti.

Oko jednog sata priredjen je govorista zajednički ručak u istom hotelu. Ručku je prisustvovalo preko 200 osoba. Ugodno iznenadjenje bilo je za goste i domaće, kada su po stolovima započeli.

natpisi sa imenima naših gradova i sela u Trstu, Istri i Goričkoj, te su svih Tršćani posjedali na stol, koji je nosio natpis Trst, Zadrani oko Zadra, Pazinci oko Pazina, Lastovčani oko Lastova, Beramec oko Berme, Trvižani, Tinjanec, Žminjci, Riječani, Opatijec, Buzečani, Kanfanarci, Rovinjci, Labinci, Plominici, Buje, Velosko, Herpelje, Divača, Komen, Sv. Petar, Sv. Lucija, Idrija, Postojna, Oprtalj, Kozina, Sežana, itd.

dakle preko 80 imena naših gradova i sela. Za cijelo vrijeme ručka vladalo je ugodno raspoloženje, a muzička sekcija iz Beograda svirala je neumorno poznate naše pjesme. Za vrijeme ručka progovorio je opet g. Glavina. Govorio je g. Dr. Čok, g. Dr. Ernest Šterpin iz Kovačice i mnogi drugi. Ručak je trajao do 4 sata posle podne, kada su se gosti počeli razlikaziti. Jedna veća grupa otišla je na izlet u Kamenicu preko Dunava, gdje se vrlo ugodno sproveo, a druga, sa Dr. Čokom, Dr.

Surinom i g. Lazom Ljubotinom i mnogim gostima otišla je

da prisustvuje utakmici Sport Kluba »ISTRĀ« Novisad, koja je u tu svrhu bila ugovorena sa I-B timom prvozadredne »VOJVODINE«.

Igra je bila vrlo lijepa i zanimiva. Naši su tog dana imali mnogo navijača i drukera. Igrali su vrlo dobro, što se vidi i iz konačnog rezultata, jer prvozadredna »Vojudina« nije mogla da poluci nijedan gol. Rezultat je 0:0, za naši mladi klub, vanredan uspjeh. Dok su se ove dvije grupe zabavljale u Kamenici i na sportskom igralištu, ostala je treća grupa u hotelskoj bašti za stolovima, da sečaka novosadske Istrane, koji su počeli stizavati u velikom broju, da tako sproveli ugodno po podne uz pjesmu i glazbu. Velika bašta prepuna je gostiju.

Sastavljen je mali program, kojom prilikom su nastupila naša djeca u raznim točkama.

Svoje uloge izvršili su na sveopće zadovoljstvo i odobravanje prisutnih. I ovog puta iskazali su se najviše: Marica Crnobori, Darinka Cukon, braća Jugovac, Elda Jurlića, Čokeljeva, Ivo Sebelić, Milhaljević i ostali. Nenadmašivi »Barba Ivo« Bolonić, držao je svojim samim prirođenim humorom cijelo društvo u najvećem raspoloženju. Zatim smo čuli narodne popjevke iz Tinjana, Premanture, Medulina, Pazina i ostalih naših krajeva.

Pred večer došli su i oni iz Kamenice. Ponovo se razvija zabava, naše djevojčice ponovo nastupaju, deklamuju i pjevaju prigodne pjesmice. Glazba svira i počinje da se pleše. Malo kasnije nije u bašti, koja može da prima stolova preko 600 ljudi, više bilo mesta, jer su došli na zabavu i mnogi Novosadjani. Opazili smo veliki broj naših oficira i podoficira iz svih rodova oružja, koji su došli da vide svoje znanice i drugove. Raspoloženje jednako traje. Pjesmi nikada kraja. U najvećem raspoloženju izazvan je g. Glavina, koji je morao da po četvrti put održi govor. Govorio je i g. Modrušan, nastavnik na gradjanskoj školi u Erdeviku i drugi. Zabava traje do 2 sata u jutro, kada se primaklo vrijeme polasku. Gosti su otprečeni na stanicu a tu pozdravima ni kraja. Kad je već svanulo, bili su novosadjani kod kuće.

Tako je eto završen ovaj dan, koji će imati odjeka ne samo u cijeloj Jugoslaviji. Uspjeh te manifestacije naše misli u Novom Sadu je vanredan.

Nadali smo se uspjehu, jer je u to bilo uoženo mnogo truda sa obiju strana, ali da ćemo na okupu vidjeti toliko naših Istrana i ostalih emigranata nismo se nadali. Mi, novosadjani smo neobično sretni i zadovoljni uspjehom današnjeg dana. Gosti pak, takodjer ushićeni, vratili su se svojim kućama, ponijevši sobom najugodnije uspomene i utiske današnjeg dana. Uvereni su, da se u nama, novosadjanima, nisu prevrili, te da su očekivanja i nade, koje su polagali u nas, zaista ostvarene.

Barba Lujo.

NEPREKIDNI UDARCI SUDBINE.

U nedavno izašloj njemačkoj knjizi dra Kura Tramplera »Krisa na rodne države« navodi se o položaju jugoslovenskih manjina u Julijskoj Krajini slijedeće: »Slovenci i Hrvati, koji obitavaju Julijskoj Krajini i Zadar, na talijanskom području trpe od pritiska više nego ikoji narod u Europi. Poslije priponjenja Italije udarci sudbine sveudilino biju ovaj nesretni narod. Svaki, pa i njegov najmanji kulturni pokret biva najbrutalnijom silom ugušen. Čak iz službe božje, tog posljednjeg utočišta materinjeg jezika, nastoji Italija, da ukloni jezik otadžbine. Od skoro tisuću škola, koje su odgojile više nego 50 hiljada djece, ne postoji danas ni jedna. Naknada za podučavanje narodnog jezika privatnom podukom je zabranjena. Već u najranijim godinama otiduju se djeca u fašističkim omladinskim organizacijama roditeljskoj kući i narodnosti. Cvatući kulturni zadružni život Slovenaca i Hrvata potpuno je skrenut. Nema više nijednog opće narodnog udruženja. Pjesme naroda, koji je odiskovan glazbeni, morale su umunknuti. Kazalište i društveni domovi su oduzeli ili kao »Narodni dom u Trstu — spaljeni. Sva

Razne vijesti

FOND „ISTRE“

Da se održi ovaj naš potrebnii list, jedino glasilo Jugoslavena iz Julijske Krajine, uprava »Istre« čini velike napore. Provodi se stroga štednja, reduciraju se troškovi, učeruju se zaostale pretprije, ulaze se veliki trud za akviziciju oglasa itd. Sve to nije još dovoljno i naša je uprava u posljednjem broju na citatelu uputile apel, da sabiru za fond lista. Osnovan je Fond »Istre« po uzoru ostalih borbenih listova, a naročito po uzoru antifašističke štampe, koja se izdržava gotovo isključivo ovakvimi fondovima. Nadamo se, da će taj apel imati odjek i da će se naše organizacije, i pojedinci, ko većim ko manjim doprinosem održati i da će svako učiniti ono što može za spas lista »Istre«. Naročito organizacije emigranata, koje sada pripreduju svoje zavabe i veselice mogu da podupru list sakupljanjem za »Istru«.

U prošlom je broju objavljeno, da je za fond sabrano Din 420.—. Danas objavljujemo slijedeće dalje doprinose:

Bobig Anton, Čakovec 50 din., »Orjem«, Trbovlje 100 din., Jakov Šverko i drugovi, Malaguena (Argentina) 39 din., E. Boren, Sušak 50 din., Rijavec, Pakrac 30 din., Dr. Klunić 10 din., dr. Lapajne, Ljubljana 75 din., F. Licul, Zagreb 50 din., inž. Mikuž, Ljubljana 20 din., A. Širok, Ljubljana 25 din., Dr. Božič, Braila 100 din., Ivan Tonetić, Split 40 din., Mara Samsa, učiteljica 5 din., Dr. Lapajne, prof. univerze 100 din., Turina Petar, Kraljevica 26 din., Mirk Skalamera, Kragujevac 27.50 din., J. G., Sušak 50 din., Dr. Petar Velčić, Krk 50 din., Josip Flego, Novi Sad 10 din., Host Marijan, Tivat 25 din., Benedik Poniž, Ljubljana 30 din., Krešimir Omahen, Kranj 10 dinara. Ukupno je do sada za Fond sabrano Din 1.382.50.—. Nadamo se, da ćemo i u budućem broju moći da objavimo obilan spisak novih doprinosa!

† FRANE ŽIC.

I Splita nam je stigla neočekivana i tužna vijest: tamo je umro u najljepšoj životnoj dobi Frane Žic, poznati splitski privrednik, pomorski gradjevni poduzetnik. Svako, ko je pokojnika poznavao ostao je duboko dirnut tom viješću, jer je ovaj put smrt ugrabil jednog doista rijetkog čovjeka, jednog neobično čestitog, poštenog i radionog čovjeka, koji je čitav svoj život od rane mladosti radio, radio i radio, ne da stice velika bogatstva, nego da ispunji svoj život pravim sadržajem. I kad je došao u najbolje godine, pun iskustva i snage on pade u grob nenadano, naglo, neočekivano. Nedavno smo ga sreli u Zagrebu, interesirao se kao uvijek za sve, za list »Istru«, za prilike u Istri, za emigrantski život, za pojedince. Putovao je po nekom poslu, ali i u najvećem poslu uvijek je njegova rijetko rodoljubiva duša osjećala narodne boli. Nacionalista je bio kakvih imao malo. Jedan od onih, koji su uvijek poštano misili i koji svoj patriotizam nisu izvukivali. Mnoga patriotska akcija našla je na njegovu moralnu i materijalnu potporu i u vremenima, kad mu poslovni nisu baš najbolje isli. Pomagao je, a da o tome nikome nije govorio. I naše emigrante pomagao je i za mnoge je učinio mnogo. Bio je rodom iz istarske obitelji, koja se u Split doselila iz Aleksandrova na Krku. I ako je bio iz oslobođene Istre, on je bio Istrani i to je uvijek isticao. Familija Žic njegovom smrću doživljava u razmjeru kratko vrijeme drugi teški udarac: pred nekoliko godina poginuo je od zločinačke ruke jednog političkog fanatika njegov brat Valentin Žic, jedan od nacionalističkih prvaka u Dalmaciji, takodje mlađ, pun života i energije. Još je kuća Žic bila sva slomljena od tog prvog udarca, kad eto sada doživljava stari otac Nikola Žic sa svojom ženom drugi udarac, koji će teško preboljeti. Zaleći iskreno nad ranim grobom uzornog partite i čestitog našeg zemljaka, nezaboravnog Franu Žica izrazujemo njegova naše najiskrenije sačešće.

JEDNO VJENČANJE.

Naš mlađi profesor gosp. Ante Škoflić iz Pazina, nastavnik na gimnaziji u Krku, vjenčao se 14. VIII. u Zagrebu sa gospodnjicom Olgom Skipala iz Sremske Mitrovice. Mlađi par proslavio je svoj pir u intimnom rodbinskom krugu i isti dan na večer oputovao u Krk. Naše srdačne čestitke!

POKRET SLOVENSKOG RADNISTA U TRSTU.

Dne 11. o. mj. na članskom sastanku društva »Tabor« u Ljubljani održao je predavanje g. Vladimir Kravos. On je govorio o važnom pokretu slovenskog radništva u Trstu prije rata te o socijalnom i političkom značenju tog pokreta.

STATISTIKA POLITIČKIH PROGONA U ITALIJI

List talijanskih socijalista u emigraciji »Avanti!« donosi statistiku osudjeneih antifašista u prvih 6 mjeseci ove godine u Italiji. Fašistički izvanredni tribunal održao je u ovih 6 mjeseci 38 procesa. Ukupno je osudjeno 286 osoba, i to na 1461 godinu 7 mjeseci i 15 dana tamnice. Dvije osobe su osudjene na smrt koja je odmah izvršena strijeljanjem u ledj.

NA SUŠAKU O VELOJ GOSPI

Naš svijet i kult trsatskog zavjetišta.

Sušak, 15. VIII.

Jednako kao i lanske godine tako i ove godine 15. augusta nije bilo slobodnog prelaza preko sušačkog mosta trsatskoj Majci Božjoj. Posljednji put bio je dozvoljen prelaz prije četiri godine. Slijedeće godine svako, tko je bio na Sušaku o Velikoj Gospi ponio je sobom kao neizbrisivu spomenu sliku koja se mogla kroz dva dana vidjeti: s jedne i s druge strane Rječine veliko mnoštvo ljudi koji se nisu nadali da će se ovaj njihov medjusobni susret obaviti na desetak i više metara udaljenosti. Bez stiska ruke, bez riječi, samo uz nijemi pogled ili glasniji pozdrav, kojemu je distanca oduzimala na snazi.

Bilo je to prije tri godine. Dotada su naši ljudi iz Istre svake godine hodočastili u velikom broju trsatskoj Majci Božjoj. Da ispune zavjet, kao što to je u dalje čini ostali naš svijet koji na Trsat ne ide preko mosta. Slovenci iz Slovenije, Hrvati iz bliže i daljnje okolice Sušaka, primorski svijet sa otoka sve tamo do Paga uz obalu do Senja i dalje.

Par godina već prolazi trsatsko proštenje bez našega svijeta od »tamo priko«. Nije dakako za naše ljudi, nas ovdje i naše kod kuće to udarac samo u religioznom smislu, u kidanju sa jednom višegodišnjom tradicijom, koja imade korjen duboko u pobožnosti i duhovnoj osjećajnosti primorskog čovjeka. Posljednjih godina dani Velike Gospe kraj poznatog stanja stvari u očima našega svijeta mogli su samo porasti u značenju. Smisao hodočašća na Trsat dobio je u svojoj opravdanosti. Zato se ova osutnost naših ljudi na Trsat i na Sušaku o Velikoj Gospi, jednom u godini mora da odražuje u dušama još bolnije.

Ove godine su rijetki naši ljudi bili i s ove i s one strane riječko-sušačkog kanala. Nekolicinu, rijetke smo 15. augusta vidjeli ili prepoznali na sušačkim ulicama ili pred trsatskim zavjetištem.

SKAUTSKA ČETA »VLADIMIR GORTAN« NA LOGOROVANJU.

Zagrebački skauti svojoj su jednoj četi dali slavno ime našeg heroja Vladimira Gortana. Oni s velikim ponosom i dostojanstvom nose to ime i već samim u skautskim redovima i u javnosti propagiraju kult žrtve. Ova simpatična skautska četa, koja nosi ime našeg velikog heroja priredila je ovih praznika od 10. jula do 10. augusta svoj logor na Bohinju, na samoj Savici. Komandant logora bio je V. Holjac. Živilo se pod šatorima, sami su kuhal i rad je tekao i kretao se svaki dan, po dnevnom redu — signalizacija, prva pomoć, gimnastika, radjenje modela, kupanje, veslanje, jelo, izleti, logorske vatre, itd. Izleti su se pravili u blizu i dalju okolicu, tako i na sam Triglav. Svaki dan, među ostalim, bio je pozdrav zastave: — na visoki jarbol, koji je stajao u sredini logora, digla se u jutro velika jugoslovenska zastava, a naveće spustila. U posjetama je bio Nj. Vis. Prestolonasljednik Petar i knez Aleksandar (sin Nj. V. princa Pavla). To je prvi puta, da je Prestolonasljednik posjetio jedan skautski logor Zagrebcana. Taj dan bilo je silno oduševljenje i za taj visoki posjet za čas se saznalo u čitavom kraju. Visoki gosti zadržali su se u logoru oko tri četvrt sata i najčešće sve pregleđali. Vrlo dugi su se zadržali i razgledavali lijevu četu zastavu, na kojoj je ispisano — »Vladimir Gortan«. Visoki gosti pohvalili su na odlasku red u logoru i disciplinu logoraša, te su kazali, da im se logor vrlo svidio. Svi logoraši vratili su se, i za logorovanja od mjesec dana, svojim kućama u Zagreb, zadovoljni i veseli. Ovaj divan logor, a naročito visoki posjet ostati će im u trajnoj i lijepoj uspomeni. Gojiti će i dalje ljubav prema Istri.

Naša kulturna kronika

NAŠI PISCI I PJESENICI U JEDNOJ FRANCUSKOJ STUDIJI.

G. R. Warnier, poznati i odlični francuski intelektualac, koji mnogo radi na zbijenju Jugoslavije i Francuske, napisao je nedavno interesantan studij pod naslovom »L' Adriatic slave«, u kojim on dokazuje, da su zemlje na istočnoj obali Jadrana, a tako isto i Julijska Krajina, jugoslavenske, jer je na jadranskim obalama kultura od najstarijih vremena jugoslavenska. U tom svom djelu Warnier spominje i karakteriše i naše istarske i goričke pisce i njihova djela: Viktora Cara Emma, Antu Dučića, Katalinića Jeretova, Ivana Pregejla, Franceta Beaka, Gregorčića, Fajgelja, Draga Gervaisa i njegove »Čakavskie stihove« itd.

ZORKO PRELOVEC: SEDEM SI ROZ POVEZALA MI.

Zorko Prelovec uglažbio je opet jedan novi muški zbor na riječi Ivana Peruzzia. To je melodiozna pjesma, koja će sigurno postati brzo popularna.

JURINA I FRANINA

Mali oglasnik „ISTRA“

AGENCIJA ZA PROMET NEKRETNINAMA
ZAGREB GUSTAV ILIC TEL. 67-84
PREDSTAVNIK U VILU U TUSKANCU. Jednokatnicu. — Podrum ispod cijele vile. — 6 soba i hall i savostal komfort — ulična fronta cca 20 metara — oko 240 čet. hv. za Dinara 55.000. — Ill sa još jednim gradilištem u vilu, cca 20 metara ulične fronte i 390 čet. hvati zemljišta za Dinara 650.000. — prodaje »Argus«, Zagreb, Boškovićeva ul. 6, I. kat (2312-160).

VISOPRIZEMNICU NOVOGRADNJU na Trešnjeku tik tramvaja, sa 2 stana po 2 sobe sa nusprostrijama, te 3 manja stana. Nosi godišnje cca 25.000 dinara, zamjenio bio za obiteljsku kuću ili vilu od 3 sobe sa komfortom te vrijem za cijene od cca 200.000. — Dinara, pobliže »Argus«, Zagreb, Boškovićeva ul. 6, I. kat (2332-244).

HOTEL U SARAJEVU od 10 namještjenih soba (16 kreveta). Restauracija sa baštom i kavonom, sve sa namještajem — hotel se nalazi tih kolača, prodaje se za Dinara 70.000. — Pobliže poslovnicu »Argus«, Zagreb, Boškovićeva ul. br. 6, I. kat (R. 215).

TRGOVACKU KUCU 50% oproštene od poreza, jer je nadogradjena — trokatnica na trgu tik Zrinskih trga sa oko 25 metara ul. fronte — više trgovackih lokalata, stanova i poslovnih prostorija — kolni ulaz — dvorac — prodaje za cca Dinara 2.700.000. — Pobliže »Argus«, Zagreb, Boškovićeva ul. 6, I. kat (2258-195).

ANDRIJA VATOVAC

ZAGREB—PAROMLIN

Trgovina mješovite i prekomorske robe
Cijene solidne — Podvorbna kulantna
Dostava u kuću

EMIGRANTI — PRIMORCI! Priporaćemo Vam novoootvoreno trgovino s specijalnim in kolonialnim blagom, delikateso in deželini pridelki našega rojaka Rado Pezdir, Ljubljana, Vodovodna cesta.

P. RIBARIĆ
ZAGREB, PETRINJSKA ULICA 83
Vlasnik dvaju dobro snabdjevenih dućana. Veliko skladište cijelokupne opreme za gg. oficire, žandarme, policije, carinike, željezničare te civiliste.

Izradba svih vrsti kapa i uniforma.

Petrinjska ulica 44 trgovina specijalne robe i delikatesa uz znatno smanjene cijene. robe na ogled bez obaveze.

Ig. Breznikar

Trgovina kave i čaja
Vlastita elektroprizlona!
elektromlin za mlevenje
Zagreb, Ilica broj 65.
Telefon 7657

Preselenja uz umjerene cijene i jamstvo šteta obavlja

S. Spitzera naslj.

TRANSPORTNO I OTPREMNIČKO D.D.

Zagreb, Ilica 16. I.

Telefon 55-39

REZERVIRANO

za veletrgovina papirom i ljepenkom

LA VOSLAV STEINER,

ZAGREB